

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ուր չկայ դպրոց, անդ տգիտութիւն և թշուառութիւն հիմ կը դնէ:

Յանցեալում խօստացած էի իմ ի Երասխ-Գարահիսարի կողմեր ը-րած պտղոյտի միջոցին այն տեղի ժողովրդեան վիճակին վրայ տեղե-կութիւն տալ ազնիւ ընթերցողաց: Ինչ նիւթ ընտրած եմ վարժարան-ներն, որոց անկարգ վիճակ և յազի-դուրութիւնը տեսնելովս, չը պիտի կարենամ անտարբեր մնալ և իմ զգացած ցաւս ծածկել: Լուեղ ու-րոշեցի ժամանակ մը, բայց այդ ինչ համար դառն եղաւ, խիղճս օր ըստ օրէ տանջեց զիս, և վերջապէս ու-րոշեցի, իբրեւ անկեալ ազգի մը յառաջդիմութեան նախանշանքն-դիր պարտաւորութիւնս կատարել: չը նայելով իմ գրչի անհեթեթ և անկարող զօրութեան:

Յակնեն անուանէ ոչ ոք պիտի մեղադրեմ, զի ամեն անհատ իւր բաժինն ունի երբ ինքիւն ընդհա-նուրի կը պատկոնի, առաջնորդ, քա-հանայ, աշխարհական, թէ հարուստ, թէ աղքատ, թէ քաղաքացի և թէ գիւղացի:

Երասխ-Գարահիսար մօտ 3000 տունէ կը բաղկանայ, որոց 2000 ը թիւը 800 ը Հայ և 200 ը Յոյն են: Իմ առաջին փափաքն եղաւ դըպ-րոցներն հարցաքննել, Անդ ինչպէս Յոյներ, նոյնպէս ալ Հայեր ունին իրենց դպրոց, իսկ թիւրքերն աւել-ի: Անշուիս ուրախացայ երբ ըսին ինչ թէ միմիայն Հայոց դպրոցներն բաց են, թէ մի քանի Յոյն և թիւրք տղաքներ, իրենց վարժարաններուն փակման պատճառաւ, Հայոց դըպ-րոցներն կը յաճախեն, նուիրական պարտք մը համարեցի այցելութիւն մը տալ և ուսմանց վիճակին վրայ դադարաւ մը ըստման, այլ դար-մանքս և ցաւս ո՞ր աստիճանի եղաւ երբ այցելելով բոլորովին կարծա-ծիս հակառակ խիստ տկար գտայ և արգահատելի:

Այս ամօթալի և արգահատելի վիճակին մասնաւորապէս պատճառ-կրնան ըլլալ կամ անհաշիւ և կամ անհաշիւ, առաջիններն, չունենա-լով ուսմանց մասին պէտք, եղած հմտութիւն, ասկէ զատ գործնական և դրական միջոցներ աշակերտաց շեռահաս մտքերն, նոյն ընդհա-նուրի կը համաձայն մշա-կելու, կրնան առաջին պատճառ-մը ըլլալ նոյն յետագիւրտութեան, այլ մեծ սխալ մը և անհնական ամ-բաստանութիւն մը գործած պիտի ըլլամ, եթէ կանակած մը իսկ յայտ-նեմ այդ մասին, զի արդէն իւրա-քանիւր վարժարաններու մէջ մէկ մէկ ուսուցիչ կենալով, երկուսնալ թէ ազգին և թէ ինչ ծանօթ են ի վաղուց:

Իրենց և ուրեմն սորոք պատ-ճառ, և կրնամ պնդել այս համոզ-ման վրայ երբ պարագաներն ներ-կայանան: Նոյն (ժողովուրդն) հա-մար դպրոցը լոկ քաղաքէն կամ փայտաշէն չէնք մ'է, ուր պէտք է միմիայն անհաշիւ համաձայն ի-րենց գաւառներն յաճախեն, փո-խանակ փողոցներն թափառալովի ըլլալու, և կամ լաւ եւս է ըսել նո-ցա (տղայոց) չունենալ արդար ինե-լու համար:

Կը ցաւիմ ըսել թէ այս հաստա-տութեան (դպրոցի) նուիրականու-թիւնը և կարեւորութիւնը որ աս-տիճանի սխալ ըմբռնած են, չեն համոզուած տակաւին թէ ուսում և գիտութիւն անկէ ճնշուող կառ-նեն, թէ պատանին իւր բարոյա-կան և նիւթական բարւոքման հա-մար պէտք եղած հրահանգներ ան-կէ պիտի ուսանի, թէ անդ պիտի դաստիարակուի միտքը և սիրտը

բարեկեցիկ կեանք մ'է լաւ նիւթա-կան մը ապահովելու, և իբրեւ մարդ-քաղաքս կրթեալ ազգաց դասն դա-սակարգելու համար:

Հայն, աղքատ է թշուառ է կը-սենք, և ո՞վ է նորա պատճառ, ո՞վ կ'արգելու Հայուն յառաջդիմու-թիւնն, ինչ արգելք կայ գիտական, արուեստական, կամ Ազգային հաս-տատութիւններ հիմնելով մեր գա-ւազան և ազգին ապագայն երաշ-խաւորելու: չնորհիւ մեր հպատա-կասէր կառավարութեան, ապա-րէզիս սահմանափակեալ չէ այնչափ որչափ քրիստոնեայ ազգաց հպա-տակ Հայերու:

Այսպիսի կենսական խնդրոյ մը մասին Երասխ-Գարահիսարի ժողո-վուրդ վերջին ծայր անտարբեր դու-նուած է և կը գտնուի, ամեն ոք անհնական շահախնդրութեամբ ըս-բաղած՝ բոլորովին մոռցած է դըպ-րոց, եկեղեցի, և ներքեցեղ որ ցա-ւելով բռնի, միեւն իսկ իրենց բա-րոյական վիճակը:

Նոյն պայ անտարբերութեան խոր քունէն արթնցնող մը պէտք է: Յայտնի կերելի որ ժողովուրդը ինքնին չէ կարող: Թէ և կան նոյն մէջ ազգային և յառաջդիմութեան նախանշանքի մի քանի անհատ-ներ որք իմ հոն գտնուած ժամա-նակս ալ կը խորհրդակցէին երկրին այս թմբեալ վիճակին յեղաշարժ մը տալու, ալ նոյն ապարեզ սահմանափակեալ ըլլալուն, այս-պիսի ձեռնարկութեան մը սկսելու կը տարակուսէին, որովհետեւ, ի-րաւունքը չունէին հարգելու ձեռ-քննէ:

Արդ ո՞վ կարող է նոյն պայ գա-լթակցեալ ընթացքին ուղղութիւն մը տալ:

Հայ ազգն կրօնական ազգ մը ըլլալով կեդրոնէն հեռի, նոյն բա-րոյական և Ազգային վիճակի կամ ընթացից հսկելու համար, առաջ-նորդներ սահմանափակ իւրաքանչիւր դասակարգ մէն մի քաղաքի մէջ, նո-յն պարտաւորութիւնն է ինչպէս իրենց ժողովուրդին ամեն մէկ քա-լի և շարժմանց վրայ ըսել հրա-կողութիւն ընել, կազմել օրինաւոր վարչութիւն մը, գործնական և դը-րական դրութեամբ ուսուցանել տալ միմիայն այն գիտութիւններն որք տեղւոյն և պարագաներուն համաձայն չհասկնաւ և արգիւնա-ւոր կրնան ըլլալ և այլն:

Առաջնորդը միայն կարող են նո-ցա միւս մ'տալ, իրենց ազգեցեղ-ութեամբ, այլ չը կարացի հաստա-տապէս համոզուիլ թէ ինչ պատ-ճառաւ, նոյն դասակարգ առաջնորդ-ներ, ներկայութեան Պետրոս վար-դապետ Ս. Առաքելոց վանքն քաշ-ուելով՝ բոլորովին ճգնաւորական կեանք մը կանցունէ, ոչինչ փոյթ ընելով այս ամեն զեղծմանց, որք քիչ ատենէն բոլորովին տարբեր և աւելի մահացու կերպարանք մը պի-տի ստանայ:

Ոմանք կ'սեն թէ ներկայաբա-նան Պետրոս Հայր սուրբ Սբարհա-միւրաքանի նման չը կարենալով տո-կալ ժողովուրդին անվախել ընթա-ցից և պէս պէս նախատանաց ըս-տիպեալ վանք քաշուած է: Այլը, ընդհակառակն յայնչապէս յիշեալ Ս. Հօր կը վերադրեն, ինչ կերպ որ ալ եղած ըլլալ այսպիսի պարագայի մէջ, ժողովուրդին պարտականու-թիւնն է կեդրոնական իշխանու-թեան դիմել և դարձան ձեռք ձեռ-քել:

Միւս Ս. Երեմիայի

ԱՄԵՐԻԿԱՅԱՆ ՄԵՔՈՒՄ (3599 ԿԵՆՏԻՆԻՆԻ ԴԵՐԵՆԻ)
Այս միջոցին մէկը ներս մտաւ, ներկայացնելով նոր հիւանդ մը, վերատեսուչին իմաց տալէն յետոյ օգնականը հրակերեց զիս հետեւի:

Իրեն, « Պիտի ցուցնեմ ձեզ թէ, մեր հիւանդներն ինչպէս կ'ապրին և կ'զբօսուն: Եթէ կը հաճիք նախ այցելելու ձախակողմեան հաստա-ծը, ուր կրնաք գիտել տագորհուր գործողութիւնը:

Սրահէ մը անցնելով մտանք լաւ կահաւորեալ մեծ սենեակ մը, ուր կային քսան և չորս անձինք, ոմանք կը կապեցային, ոմանք կը գրէին, մինչդեռ այլք նստած կամ ոտքի վրայ խուսէին կազմած եռանդեալք կը խօսակցէին:

Եթէ պատուհանաց երկաթեայ վանդակները չը տեսնէի, ինքզինքս պիտի երեւակայէի պատուաւոր ա-կըմբտոտան մը ընդունելութեան սը-րահը: Առաջնորդս կանք առաւ խօսելու հիւանդի մը, որ անհոգու-թեամբ կը թղթաւոր հնացեալ Պ. Մուշեղեանի հատոր մը, և ես կեցայ խմբակի մը մօտ, ուր կընային լուր խօսակցութեան անյոյժ մասերը:

« Կարծիս ճշմարիտ է խրեցաւ », կըսէր յաղթանշարժ և կարմրադէմ պարոն մը, « և և ձուկը կը դաղարէր աշխուսի, և և թէ Բիւր Եսփօ չը-բռնէր նաւակին ճանկովն բանգա-լոնիս ամենէն դիւրաբանելի մասէն ակնթարթի մէջ շուրջ պիտի ինա-լիս: Ժամացոյց բռնելով ճիշտ 96 րոպէ կուտեցանք, մինչև որ ձուկը նաւակին մէջ ցատկեցոցեցիք, և երբ պանդուկը ստրի այդ պիսա-կաւոր գեղանին, կշռեց ճիշդ 37 բաւնաւ և 11 և կուզէք հաւատա-ցնք, կուզէք մի հաւատար: »

« Յիմարական խօսք », ըսաւ հա-նաքաղաքի պարոն մը, որ դիմա-ցի կողմը նստած էր, « այդ անկա-րելի է: »

Այս փոփոխութիւնը մեծ հաճոյք պատճառեց անալիս խօսողին, և դէմքը ցոլաց բերկրութեամբ: « Բայց և անպէս: » պատասխանեց, « կերդ-նու՛մ ձկնորսի պատուոյս վրայ, որ ըսածս իրողութիւն մ'է, ինչու կը-սենք թէ անկարելի է: »

« Որովհետեւ », պատասխանեց միւսը հանդարտութեամբ, « ստու-գեալ դիտական իրողութիւն մ'է, ինչպէս այս սենեակին մէջ ամեն փորձաւոր ձկնորս շատ լաւ գիտէ, թէ Մուշեղեանի թղթօքի մէջ (կարծեմք ըսել կուզէ Մուշեղեան ի՞նչ, ի Մէյն, որ հոչակաւոր է իւր « պարպունեային » համար) ի-ստուն բառնալէ պակաս կշռող կար-մըքայայտ (թրութ, արդարեւ) չկայ: » և եւ չը կրնար ըլլալ » յա-րեց երբեք մը, « լինի յատա-կը տեսակ մը մաղի նման է, և ի-ստուն բառնալէ պակաս կշռող ձուկ-ծակ մը վար կ'ընայ: »

« Ինչու չուրս ալ այդ ծակերէն վար չը թափիք: » հարցուց հաս-տակաւոր հիւանդ մը, յաղթական ձայնով մը:

« Երբեմն կը թափիք », պատաս-խանեց հանդարտ պարոնը ծանրու-թեամբ, « բայց Մէյնի օրէնսդրա-կան ժողովը յատուկ օրէնք արգի-լեց զայդ: »

Առաջնորդս ինչ դարձաւ, և մեկ-տեղ սենեակէն դուրս ելլելով դի-մացի կողմն անցանք: « Այս ձեղ-նորս և որսորդ պատիւօտները հոս եկածներուն ամենէն մեղմերն ու դիւրաբանութիւններն են: Չափուն կարճակները վեցէն մինչև ինը շա-բաթուան մէջ բոլորովին բուժեալ և ուխտեալ որ մէկ մ'ալ ոչ ձուկ բռնեն, և ոչ որսի երջան: Այն անձը որ կը յօրինէ ստեղծութիւնը նա՞ծ ձկանց, և իր որսի չունին հանձարին վրայ, ուրիշ ամէն մեր հիւանդաց չորս տաաներորդ կը կազմեն: »

« Թո՛ղք են ամենէն գիտաբա-բուժեալներն: »

« Անտարակոյս անոնք որ պիտի տեսնեն ճանապարհորդաց և քա-

ղաքագիտաց հատուածին մէջ, (ք-միւնիսթ, զոր պէտք չէ չփոխել ք-միւնիսթի - պետական անձ - հետ ամեն քաղաքացի է, կամ պարտի լինիլ, քաղաքագէտ մը, իր քուէն կորոյն տեղական կամ ընդհանուր խնդիր մը. անոնք որ տեղական կամ ընդհանուր քաղաքական խնդրոյ մը մէջ դեր կը կատարեն, բանախօսելով և կամ մամուլ միջո-ցաւ, կը կոչուին քաղաքագէտ - քաղաքագէտ, սորա մեծ մասամբ փաս-տաբան են): Մեղմորդն հիւանդ-ներն, որպէս եւ ձկնորս ստախօս-ները, բնկերութեան ստախօսները, կանանց վրայ դալթակղական վէպեր յօրինող ստախօսները, ապառա-ժուտ լեռանց (ուր որսորդք կը յա-ճախեն) ստախօսները, և սահմա-նագիտող ստախօսները (բաց ի Գէք-սախներէն, - որ կը թուի թէ ան-բուժելի են), արժեթղթոց գուշակ ստախօսներ, բնագիտական խօ-ղարկութեանց ստախօսները, և ե զանազան դասուց խառն ստախօսք բուժման անալիս գործողութեան միջոցին կը պահենք միեւնոյն հատ-ուածին մէջ: Արդեւ, քաղաքագ-էտ ստախօսները կը պահենք բո-լորովին անվատ միւսներէն: »

Առաջնորդս հետ մեր մտած դը-րան դիմաց դուռն մը դուրս կե-լէինք երբ փառաւոր երեւոյթով պարոնի մը անվատ մի խօսքը ու-շադրութիւնս գրաւեց:

« Սկիպոն Արիւրիպոն անգամ մը դիտողութիւն ըրաւ ինչ: »

« Աւագոյն օրինակ մը չը կրնար ըլլալ », ըսաւ առջնորդս, երբ սեն-եակէն դուրս եկանք, « մեր հիւանդ-ութիւնը բուժելու դրութեան ա-ռաջին գործողութեան որ կը կո-չենք բանագիտող գործողութիւն: Այդ հիւանդը հոս եկաւ կամու-իրք երկու ամիս առաջ, իր հիւան-դութեան տեսակը սովորական է: Բոլորովին ճշմարտաւոր ուրիշ ամեն պարագայից մէջ, չը կրնար մեծա-մեծ անհետից հետ անհամբ ծա-նօթութիւն ունենալու տեղանաց դիմադրել: Բարեկամք իր այս ա-կարութեան վրայ այնչափ ծիծաղե-ցան որ երբ լսեց այս հաստատու-թեան վրայ, խեղահաս մարդու մը պէս հոս եկաւ և ինքզինքն յանձ-նեց մեր խնամոց և դարմանիւն, և այժմ առողջանալու վրայ է: »

« Երբ տեսաւ որ իր Պիքսիսփիտի, Պիքսիսփի, և Հիւրի վրայ ըրած պատմութիւնը բնաւ զարմանք չեմ պատճառեք, ընդհակառակը պա-տեհութիւն կուտան ուրիշ հիւան-դաց յօրինել իր պատմութիւննե-րէն աւելի գերազանց և մանուա-ծոյ դէպքեր, ի սկզբան սակաւ ինչ սարսափեցաւ: Բայց ունակութիւնը այնպէս զօրաւոր է, և ունայնամ-տութիւնը որ կանչկայ այլոց զմայ-լման այս տեսակ սուտերու, որ այս հիւանդը սկսեց իր մեծամեծ ան-ձանց հետ ծանօթութիւնը տակաւ առ տակաւ և զգուշութեամբ ըն-դարձակել դէպ հնազոյն անցեալն, և սկսեց անհնական դիպաց պատ-մութիւններ ընել Դալէ յրանի, Թո-մաս ձէֆէրօսի, և Բորնուալիսի վրայ: Ուշ դիր մեր դրութեան հոս գերաւորական արդեանք: Այս ստա-խօսը սովորական կապերէն արձակ-ուելով, և իր պատմութեանց վրայ ոչ եւս տարակոյս, կասկած և ոչ իսկ զարմանք յայտնելով, գնաց ետ ի Վոյլէթ, Ուրիւմ, Լուիս, Եւրոպ-մանը և այլն: Ուրիշ հիւանդ մ'ալ ունինք հոս որ կը նեղուի ճիշդ մի-եւնոյն ակտիւ: Անոնք մեկմեկու-հետ կը միջին և մեկմեկու արագա-պէս կը մղեն անցելոյն խորը: Ոչ շատ առաջ մեր այս բարեկամը կը նկարագրէր Հիւրիպոլիտի խնդր-ներէն մին ուր ինքը պատիւ ունե-

ցած էր հրաւիրուիլ « Ես ալ հոն էի », գոչեց միւս ստախօսը: « Այն խնդրին էր ուր ճաշակեցինք խո-րոված սագի մսով լեցուած վարի խողին գլուխը այն պատուական Օմիտի միկահոտ գինով: »

« Ինչ է ձեր կարծիքը այս հիւան-դութեանց վրայ: » հարցուցի առաջ-նորդիս:

« Այս մը կը կուտ անհնական պատմութիւն յօրինող ստախօսները մեկմեկ կը մղեն նախնի պատմու-թեան խորը չարաթը երեք դարու արագութեամբ: Ի՞նչ ատենէն պի-տի սկսին նախալոհեղեղեան հաղ-վրայ իրենց անհնական պատմու-թիւնները բաղդատել, և վերջա-պէս պիտի հասնին Առաջին Ա. դամէն անդին չեն կրնար անցնիլ, Յայնժամ կենթարկենք զիրենք ճշ-մարտագոյժ գործողութեան, և մի քանի շաբաթ միւս հաստաւածի մի ճշմարտութեան միջոցորտին մի պարկէ յետոյ, պիտի արձակուին բոլորովին բժշկուած, և պիտ'ըլլան աւելի օգտակար քաղաքացիք քան երբ հոս եկան: »

Վերի յարկը ելլելով տեսայ հիւ-ւանդաց մարդը նշարաններն, և չէնքին աշխարհեան հատուածէն անցնելով մտանք յարանք ուր ա-ռողջանալու դարցած հիւանդք հա-ւաքուած էին լուր յոյժ հետաքր-քրական բանախօսութիւն մը որդ նիւթն էր « Ստախօսութեան անդի-պութիւնն օրինական տեսակետի դիտեալ: » Զը դարձայայ տեսնել թէ բանախօսն էր իմ երկաթուղ-ով մէջ պատահած Պոստոնի բարեկա-մըս, փառաբան Մէքքը: Վերջա-պէս երբ կատարին ընդունելութեան սենեակը կը դառնայինք, տեսանք իր քառասուն տարեկան հաճիլ դեմքով անձ մը որ դեպի մեզ կու-գար: « Այս անձը » Օգնական վե-րատեսուչը մընջեց ակալիս երբ հիւանդը մեզ մօտ եկաւ: « Հանրա-ծանօթ է ընկերային բարձր չլա-նաց մեզ, և նախապէս Ամերիկայի ամենէն քաղաքավար կեղծաւորնե-րէն մին էր: Կարելի չէր գիտալ երբ ճշմարիտ էր ըսած խօսքը և թէ երբէք ճշմարիտ բառ մը սա-հա՞ծ է չըլուծէն: Այս օւնակու-թիւնը այնպէս զօրացաւ և սաստ-կացաւ որ իր աղաքական համոզե-ցին զինքն հոս գաւ և դարմանուիլ Ուրախ եմ որ տեսաք այս անձը, ինքը լաւ օրինակ մ'է հիմնապէ-բուժուած ստախօսի մը, պիտի ար-ձակենք զինքը գալ շարժուան ըս-կիցքը: »

Բուժեալ ստախօսը, ըսելով ուս-կանցներ, երբ Օգնական վերատե-սուչը կեցուց զինքը: « Պարոն Վան Ռէյնսփուրդ, ներեցեք ինչ ծանօ-թացեալ գնեք այս պարոնին որ այ-ցելած է հոս մեր դրութիւնն աշխ-անցնելու: »

« Ուրախ եմ զձեզ տեսնել, պա-րոն Ռէյնսփուրդ: » ըսի:

(ՏԵՂԵԳ)

ԳԱՅԵՐԻՑԵՆԵՆ, ՄԵՔՈՒՄ

ՄԵՔՈՒՄ

Գայեթիկեմիզին դատիմ խան-տան ֆալիթաւր ազաւանտան օ-լուպ, խայրի գլխաւորէն պէրու ճե-րսաւանթէթէ պալուտան Զինքընա միւթէմիֆա Միլլուտի աղանքն միւս-տուսի Միսակէֆէնտի, թէհհիսի ճիհէթիլէ, պու-քէրէ, Գայեթի-էհիդ Ազգաւորաց հոգաբարձութիւն սանտըրնա, 10 ատէտ իրալի օս-մանի, իւսանթէն իրաւապետութ-ւոր թուազուտան, Հոգաբարձու-թիւն թուազուտան, մէսաղը մեղ-քիւր պիլապ, տէֆէրի միսսու-սունա գայտ իլլէտիկի կիպի, Մի-սակ էֆէնտիլին իլպու համիլէթի շայնաւը թագտիր ու թահսին պու-լունմաւանտան, Ս. Եկեղեցիներէ:

դէսմէն իւրան գըլընտըգտան սօնրա, սեպտեմբ. 14ինէ միւսատըֆ եւէվ. մի բազար, եանի Ս. Խաչ կիւնիւ, Եկեղեցի խիթամընտտ, խասսէթէն բէտէրի ըուհու իլին հանգստեան Եարականը տախի սօգութտուրու. մուշ օլմաղլա, մէրգում Միսակ է. ֆէնտինին, խայրի պէմանտէն պէ. ըու թէրք իթմիշ օլտուղու վաթանը ֆագիթէրինի, պու վէճհ իլէ խա. Թըրտան ֆիրամուշ պուեուրմանա. ըազ, տիլլատ վէ մէսուրլիյեթէ. ըինի մուհիպ օլտուղունտան, ֆու. գարա վէ պիշարէկեան իսէ, քէն. տիլէրինին թէէհհիւրինտէն սօնրա տախի, էվիլէրա տիւնեատա մէսու. տիլէթէրինի էլթաֆը իլահիյե. տէն թէմէնի իթմէքտէ պուլուն. տուգլարընը, վասթայի ածիգանէ. միգիլէ, ալէնէն արզ ու պէեան գըմ. նընտա, իշ պու վարադբարէյի ա. ածիգինին, միւթէպէր զպէթանըզ սիւթուկարընա տէրճ պուլլուլմա. սը թաղարու օլունուր:

Ի դիմաց Աղբատ. Հոգար. Հայոց Կեսարիոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Սահակի Հոգի Միւս
Մանգլա Ռուս Գուլու

... Խմբագիր .
Ուրբաթ օրն Երեսփոխան Տեաքք ի դռնփակ նիստ հրաւիրուեր են կաթողիկոսական անկերջանալի խըն. դիրը վերջացնելու համար .
Իսկ ծոյն հրաւէրին պատասխա. նող Տեաքք, թուի թէ, իրենց հա. մայնից կարողութեանը վերայ երկ. մըտելով, ձայնից մեծամասնու. թեամբ որոշեր են գործն Յանձնա. ժողովի մը իմաստութեանն յանձնել .
Յանձնաժողով կազմելով խնդիրն անոր յանձնելու առաջարկութիւնն Ա. Ատենադպիր Ս. Գուրգէնէֆէն. տիի կողմանէ եղեր է Երեսփոխան Տեաքք խօսել տալէ յառաջ, որոյ

դէմ բողոքողներ թէպէտ եղեր են, բայց վերջապէս համեղ վիճաբանու. թենէ մը զկնի, մեծամասնութիւնն ընդունել է առաջարկութիւնը, և Յանձնաժողովը Դիւանի կողմանէ ա. առաջարկեալ անձերէն կազմուեր և յետ այնորիկ ատեանը փակուեր է:
Ըսել է թէ, կանխաւ որոշուած է եղեր գործն Յանձնաժողովոյ յանձ. նել, և անդամք իսկ ընտրուած, որ այս քաղաքի խնդիրը, իսկու. իսկ և շըլ-հոյ-ի-ի-ի պահանջող խնդիրն անդիւր Երեսփոխանաց կողմա. նէ չպղտորի: Բայց և որպէս զի Սահմանադրութեան հակառակ բան եղած չըլլայ, հրաւիրեր են զԵրես. փոխանս, որ պատրաստուած հա. տաղեղն իրենց կլլեցընեն և տե. ղերին ճանքեն, միշտ սահմանադ. ըաբար:
Եւ ըսել թէ, իրենց երկրին մէջ իրենց անհատական իրաւունքը պաշտպանելու անկարող Երեսփո. խանը՝ Տաճկահայոց իրաւունքը պաշտպանելու կեցին . . . Ռուսիոյ դէմ . . .
Ինչ որ է, այս Յանձնաժողովը կազմուելոյն գործն ալ անշուշտ ժո. ղովոյն կատարած մեծամեծ գոր. ծոց կարգը դասուած պիտի տես. նեմք յաւարտ նստաշրջանի:
Բայց առ այժմ կարելի է արդ. եօք հարցուիլ նախապատրաստեալ Յանձնաժողովոյն հաւանութիւն տը. լող Երեսփոխան տեաքք, թէ ինչ հարկ կար Յանձնաժողով կազմելու համար դռնփակ նիստ ընել: Եւ ե. թէ գործն Յանձնաժողովոյ պիտի յանձնուէր, ինչու անցեալ նիստին չըլին զայդ, գործը քիչ մը կանուխ աւարտելու համար: Եւ դարձեալ թէ, արդեօք իրենց կարողութիւնն Յանձնաժողով կազմելէ անդին չը կրնա՞ր անցնիլ, որոյ անդամք իսկ Դիւանին կողմանէ կորոշուին:
Մինչեւ որ այս անխորհուրդ

հարցմանց պատասխանք պատրաս. տուին, ես ըսելիքիս միւս մասն ա. լարտելու ջանամ:
Արդարեւ թիւրիմացութիւն մը կայ մէջերինս՝ կաթողիկոսական ընտ. րութեան խնդրոյն վրայ: Ուստի կը ցանկամ գործը բացատրել, ինչպէս որ հասկցեր եմ, խնդրելով որ, եթէ սխալմունք ունիմ, ուղղեն հակա. ուակ կարծիք ունեցողք, և միա. բանիմք: Քանզի երբ ազգին օգու. տը նպատակ ունիմք երկուստեք, կարծեմ դժուարութիւն չմնար հա. մաձայնելու, միայն եթէ իրաւասէր եմք:
Իմ գիտցածս այս է թէ, էջ. միածնի վանքը Ռուսաց իշխանու. թեան ներքեւ անցնելէն յետոյ, երբ կառավարութիւնը կը ձեռնար. կէ իւր նոր ստացած երկիրները բարեկարգել, 1836 թուին էջմիած. նի վանաց համար ալ կանոնադրու. թիւն մը շինել կուտայ, որ ծանօթ է մեզ Պալատէնիա անուամբ, և վանաց կը յանձնէ ի գործադրու. թիւն:
Այդ կանոնադրութեան յօդ. ուածներէն մի քանին անհամաձայն կը գտնուին Հայաստանեայց եկե. ղեցւոյ Սահմանադրութեան և ա. լանդութեանց հետեւաբար և նա. խորդ կաթողիկոսաց կողմանէ դի. տողութիւն կըլլայ առ կառավա. րութիւնն, բայց նուազ յաջողու. թեամբ:
Եւ այս անյաջողութեան պատ. ճառն, ըստ իմ կարծեաց, ոչ այլ ինչ է, բայց այն թէ, կառավա. րութիւնն հարկաւ կուզէ օրինաց միութիւն պահել իւր երկրին մէջ, և չկրնար թոյլ տալ որ իւր հպա. աակը տարբեր օրինօք վարին. Ռուսն ուրիշ կերպ ընթանայ, Հայն ուրիշ կերպ, Վերքն ուրիշ կերպ, և այլն, այլ ամենեքին միօրինակ:
Հետեւաբար և անխորհիւ կը մը.

նայ Պալատէնիոյ այն յօդուածը՝ որ կը տրամադրէ թէ, Հայոց ազգին կողմանէ եղած քուէարկութեամբ կոթողիկոսութեան չորս կոչեցելոց (գանտիտա) երկու առաւելագոյն քուէ ստացողք ներկայացուին Ռու. սիոյ Կայսեր, յորոց միոյն տայ ին. քըն իւր հաւանութիւնը և կաթո. ղիկոս հռչակէ:
Պալատէնիան չըսեր թէ միակ ա. ռաւելագոյն քուէ ստացողը Կայսեր կողմանէ պիտի հռչակուի կաթողի. կոս Հայոց, այլ մին յերկոցունց: Եւ ըստ այսմ կաթողիկոսացաւ Ա. մենապատիւ Մակար Սրբազան Արք. եպիսկոպոս:
Այս դրութիւն ընդունելի չէր մեզ, քանզի համաձայն չէր մերի. նին, որ կը տրամադրէ առաւելա. գոյն քուէ ստացողը միայն կաթո. ղիկոս ճանաչել:
Եւ սակայն Պալատէնիոյ հաստա. տուելէն ի վեր կաթողիկոսական ընտրութիւնք միշտ նոյն օրինաց համաձայն եղած են, և ուրիշ հերպ չէր կրնար լինել: Միայն թէ այնպէս պատահած էր որ Կայսե. ըական հաւանութիւնն առաւելա. գոյն քուէ ստացողին տրուած լի. նելով դժգոհութեան տեղի չէր մնացած մեզ. բայց օրէնքը մնացած էր ինչպէս որ էր 1836 թուականէն ի վեր:
Ուրեմն նոր բան մը եղած չէ մեզ, այլ կէս դարէ ի վեր եղածն է: Ռ. ըում եթէ հաւանութիւն չունէինք և չունիմք, պարտ էաք յառաջա. գոյն, ինչպէս նաեւ յետ այսորիկ, առանց եղած ընտրութեան դէմ բողոքելու, քանզի բնաւ իրաւունք չունիմք, օրինաւոր միջոցաւ խընդ. րել, թախանձել, աղաչել Ռուսիոյ տէրութեան, որ հաճի օրէնքը մեր եկեղեցւոյ աւանդութեան (չըսեմ օրինաց, քանզի կարծեմ այս մասին գրաւոր օրէնք մը չկայ,) համա. ձայնեցընել:

Իսկ անպատեհ բողոքներ ընեն զմեզ ծիծաղելի և արհամարհելի կը կացուցանէ միայն:
Լսածիս նայելով, բարձրաշնորհ Ս. Պատրիարք Հայրն ևս գրեթէ այս իմաստով խօսեր է երեսփոխան Տեաքք, Եւ ես գոհութիւն մատու. ցի որ, եթէ հայկական մարմնոյն անդամոց ոմանց վերայ հիւանդու. թիւն կայ, գէթ առողջ է գլուխն, որ կարող է միւս անդամոց հի. լանդութեան թերին ընուլ:
Այժմ, որ իրաց վիճակը փոր. ձով հասկըցանք, կը մնայ մեզ, այս փորձէն խրատեալ, այսուհետեւ ըստ այնմ վարուիլ, եւ ոչ խեչա. փառի նման խոտորնակ ընթանալ:
Իսկ, գուցէ էջմիածնի Ս. Սինօ. դըն Ամենապատիւ Մակար Սրբա. ղանի կաթողիկոսութեանը ցանկա. լով նորա անունը նախադասած ըլլայ առ Վ. Կայսրն յղեալ ցուցա. կին մէջ, և նորին Վեհափառու. թիւնն զնա առաւելագոյն քուէ ստացողն կարծելով իւր հաւանու. թիւնն Անոր տուած ըլլայ, բոլո. ղովին տղայական ենթադրութիւն է և խիստ գձուճ, որ միանգամայն անպատուութիւն կը բերէ մեր Վան. քին, և արատ կը դնէ Ռուսիոյ կա. ռավարութեան աշարջութեան:
Նոյնպէս է նաեւ ենթադրել թէ, Ս. Սինօզն ջանքեր բերէ Ռուսիոյ կառավարութեան քով զՄակար սրբազան կաթողիկոսա. ցընելու:
Այսպիսի ենթադրութիւնք կա. պացուցանեն թէ մեք տակաւին ե. ըախայ եմք աշխարհի վերայ, հին աղդ մը լինելով հանդերձ:
ՄՏԱՌՈՂ
Կ. Պօլիս, 23 սեպ. 1885
Ի յ թ Ա Ր
Եարընքի նիւսթէմիզտէ, կէրէք Մասիստէ վէ կէրէք Մանդումէտէ չօզ տէֆա շայեանը միւթալաա կիւ. զէլ կիւղէլ իմճէ պէնտլէրի կէօ. ըրիւմիւշ օլան տողթէօր ճէլալ. եան էֆէնտինին տախի կիւղէլ պիւր պէնտի տէրճ իտիլէճէք տիւր:

Ի Լ Ա Ն

—o—

Թէլէկրաֆ խաթմարը իշին քէս-
թանէ ճինսինտէն , վէ թուլի եհտի
պուշուգ մէթրո , վէ գաթրը ալթ-
մըշ տէօրթ սանթիմէթրո օլմագ
իւզրէ , 500 ատէտ տիրէկիլէ իրա-
յէ օլունաճագ նուսնուհի վէճհի-
լէ քէսթանէ ճինսինտէն վէ պիր
պուշուգ զիրա թուլինտէ 520 ա-
տէթ աղաճ գօլուն , վէ օլ մըգ-
տար տէմիրտէն գուշագ , վէ քէ-
զալիք չիֆթ օլարագ տէմիրտէն ճի-
վաթանըն , թարիխի իլանաան ի-
թիպարէն ճիւմաա իրթէսի վէ չար-
չէմպիհ կիւնլէրի չէրայիթի մէվգու-
ասը իլէ միւնագասասը , վէ կէլէ-
ճէք շէհրի թըշրինի էվլէլին պի-
րինճի պիրինճի ճիւմաա իրթէսի
կիւնիւ գարարը գաթիսի վիրիլէճէ-
կինտէն , իթասընը տէրիւհտէ իտէ-
ճէքլէրին , թէէմինաթ ագճէլէրի
իլէ պէրապէր էյեամը մէգքիւրտէ
թէլէկրաֆ վէ բօսթա մէճլիտինէ
միւրաճաաթ իլլէմէլէրի իլան օլու-
նուր :

Սէնէ 302 , զիւհիճհէ 28
վէ սէնէ 301 , իլլուլ 26

Թէլէկրաֆ վէ բօսթա նէգարէթի
տայիրէսի իլէ եհնի ճամի բօսթա-
խանէսի բապուճճուլուղու վէ գահ-
վէճիլիլի վէ սուճուլուղու միւղա-
եհտէ օլունաճագընտան , թա-
լիպ օլանլարըն , կէլէճէք շէհրի
թէշրինի էվլէլին տէօրտիւնճիւ չար-
չէնպիհ կիւնիւնէ գատար , ճուճաա
իրթէսի վէ չարչէնպիհ կիւնլէրի թէ-
էմինաթ ագճէլէրի իլէ պէրապէր
թէլէկրաֆ վէ բօսթա մէճլիտինէ
միւրաճաաթ իլլէմէլէրի իլան օլու-
նուր :

Սէնէ 202 , զիւհիճհէ 28
վէ սէնէ 201 , իլլուլ 26

ՍԱՐՐԱՖԻՅԵՒ

—o—

ԳԱԼԱԹԱ ՊՈՐՍՍԱՐ

Էսհ. Ում	(Տ Սէրի)	
" " Սեպտ. 26	ազաւմ գաբան.	15- 4
" " " 27	սապահ աշ.	15- 4
" " " 28	էն եիւքսէք	15- 5
" " " 29	էն աշաղը	15- 2
" " " 30	սաաթ 3 տէ	15- 2
Ա. Սէրի ինկիլիզ լիւրասը		22-30
Բ. " " "		15-10
Գ. " Օսմանլը լիւրասը		15- 2
Իւնիֆիէ		70-50
Բուսիլի շըմէնտէքէր		55-
Բարօր	զուրուշ	—
Հափալէսիզ		25-
Ագճէ ֆայիզի	0 0	6-

ԱԳՍԻՅՈՒՆԱՐ ՖԻԵԱԹՐ

Գրէտի Ժէնէրալ	6 0/0	6- 5
Սօսիէթէ Ժէնէրալ	6 0/0	5-15
Իսթանպուլ պանգասը		0-
Սօսիէթէ Օթօման		0-
Թրամվայ	50/0	280-
Լափրիում (մատէն)		0-
Օսմանլը Լէրալ 100	զուրուշ	72- փր.
Ինկիլիզ լիւրասը		110-16
Ֆրանսըզ ալթունու		87-56
Բօլ		90-15
Գրիմից ալթունու		31-15
Պէհազ մէճիտիյէ		108- 5
Մէթալիք		98-
Պէշիք		102 50
Ալթըլըզ		102 55
Գարպօն գայիմէսի գարիք		824-

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Ն Պ Ա Ր Ե Ղ Ի Ն Ա Յ

Կ. Պօլիս Թահմիզ էօնիւ փողոց թիւ 59
Աղբիւրին ճիշդ դիմաց :
Այս վաճառատուն՝ որ 1885 օ-
գոստոս 1 ին հաստատուած է , մի
քանի ձախող ձեռնարկուներու ան-
յաջողութեան վրայ շատերու գո-
յացուցած կարծեաց հակառակ
ցայս օր կանոնաւորապէս շարունա-
կելով , անգամ մ'ալ կը վերահաս-
տատէ թէ Հայը ամեն պատուա-

բեր գօրծի ընդունակութիւն ունի ,
և կրնայ յառաջ տանիլ զայն ու զար-
գացնել եթէ քիչ շատ քաջալերու-
թիւն վայելէ :

Ապաքէն մեծահաւատ լինելով որ
ազգասիրական զգացում կրող ա-
մեն ազգայնոյ յոյժ փափաքելի է
օտարին մեհնավաճառն համարուած
ունէ գօրծի ի Հայս զարգացումն ,
յուսուլից եմ թէ օր քան զօր ա-
ռաւել համակիր ընդունելութեան
պիտի արժանանամ սիրելի ազգայ-
նոց կողմանէ :

Վաճառատանս մէջ կը ծախուի
օր-ան օր , փոքր թէ մեծ քանա-
կութեամբ , նպարեղէնի վերաբեր-
եալ ամեն աեսակ ընտիր ապրանք :

Մեղին Տեսչութեան

Ի Լ Ա Ն

Եօղդատտա միլլէթիմիզ Գըզ
մէթէպի իշին , ֆրանսըզա վէ
էրմէնիճէ իսանլար իլէ վէ եախօտ
եալընըզ էրմէնիճէ իլէ էլ հիւնէր-
լէրինէ աշինա պիր վարժուհիյէ լիւ-
զում կէօրիւլտիւկիւնտէն , արգու-
քէշ օլանըն , իսթանպուլտա Հաճի
Բուլոխանը արգասընտա վագը Մէ-
հէմմէտ բաշտ խանընտա , Սահակ-
եան Յովակիմ էֆ.յէ միւրաճաաթ
իթմէսի , վէ մէրգուլէ միւթէէհհիւ-
լէ օլուպտա , զէվճի տախի վարժա-
պետ օլուրսա , տահա զիեաւտէ միւ-
րաճահ օլաճաղը , վէ ազապ օլ-
տուղու թագտիրտէ , սիննի տօլ-
կունճա օլմասը լաղըմ կէլէճէկի ի-
լան օլունուր :

ՄՈՒՀԻՄՄ ԻԼԱՆ

Մարսիլեատա գօմիսիօնճու Սար-
գիս էֆէնտի Գ. Հալաճեան իլէ իշ
եաբմոգ իսթէհէն զէվաթ , իսթիհ-
սալը մաալիւմաթ իշին , « Գօնտի-
սիօն Գօմէրսիալ » նամ ըիսալիտէն
ալըպ գրաաթ իթմէլի տիրէր :
Մէզքիւր ըիսալէ , Պաղչէ-Գա-
բուսունտա սուճու Պօղոս վէ Յա-

կոր աղալարըն տիւքքեանլարընտա ,
վէ Պապը Ալի ճատտէսինտէ Իս-
թանպուլ քիւթիւպխանէսինտէ , վէ
Մէրճանտա Աշճեան քիթապճը
տիւքքեանընտա պուլունմագտա օ-
լուպ , իսթէհէնլէրէ ՄէճճԱՆԷՆ
իթա օլունուր : 4—5

LA FONCIÈRE

ԼԱ ՖՈՆՍԻԵՐ

(Լ Ի Օ Ն Է Զ Բ Է Ի Ի Ն Ի)

Ժ. ԳՕՆԹ ԳԱԼԻԲՍ

Վէ Գոմէրսիօնէն հաճախէր Գոմէր
Սէլալէս Գոմէրսիօնէն
ՊԱՇ ՄէլիՄՈՒՐԱՐԱԸ ՀԱԼԱՃԵԱՆ
ԽԱՆԸՆՏԱ

Գումբանեանըն րաղպէթլու
միւլթէրիլէրինէ խապէր վիրիլիթ
քի , իսթանպուլտա պուլունմա Ա.
ճէնսիասը , եինէ Ժ. Գօնթ Գա-
լիքս վէ Գումբ. նամընա օլուպ ,
վէ վէքիլի մախսուս վէ միւլթէթ.
Թիշ սըֆաթընը հայիզ պուլունման
միւսիւ Տիւպրօզանըն թահթը ի.
տարէսինտէ , վէ հիւսնի նիղամը
տայիրէսինտէ օլտուղու հալտէ ,
քէնտի մուամէլաթընա տէվամ
իլլէհէճէք տիր : 7—8

Կէրէք ճէրիտէյի աճգանէմիզէ
ապօնէ եաղըմագլըղա , վէ կէրէք
բարա վիրմէլիլէ հիմմէթ իտէճէք
պուլունման զաթլարըն , եա տօղրու-
տան տօղրու թարաֆը աճգիլիյէ
պիլտիրմէլէրինի , վէ եախօտ զիլրտէ
իշար օլունման զայրէթ.քէշան վէ հա-
միլլէթմէնտան էֆէնտիլէրէ միւրա-
ճաաթլարըն իսթար վէ ըհճա ի-
տէրիլ :

Թէլէրալ	Ռուբէն Գօլանճեան
Էֆէնի	Յովակիմ Սարգիսեան
Ֆէլէրէ	Թագուր Հինտիեան
Չանգ-գալէ	Պօղոս Յակոբեան
Չօրլու	Գրիգոր Իզնատիոսեան
Քիւսթիւնէ	Նաղարէթ Թորոսեան
Շուսու	Բիւզանդ Համամճեան
Բուսնու	Սողոմոն Պօեանճեան
Իլլիթ	Տօգթէօր Ճէրահեան

Պաղչէք	Գրիգոր Պ. Կուճկեան
Արաբալար	Տօգթէօր Յ. Գալալճեան
Պարսա	Անդրանիկ Կիւլ Լէզեան
Գօնէ	Սարգիս Պօտուլեան
Քիւսթիւնէ	Արթին Պօեանճեան
Գալալեանի	Արթին Սիւլալմէեան
Էֆէնիլէր	Գառնիկ Յակոբեան
Ալթիլէր	Տէր Վարդան Հայր
Սէլէրէ-հիւսթ	Գրիգոր Թէգէկեան
Արաւա	Ահարոն Բաթալաճեան
Մէրէն	Պետրոս Էլալէօյեան
Եօղալար	Ռուբէն Գէշիշեան
Գայիլէր	Պետրոս Յիւլիքեան
Էնթալէ	Կարապետ Շահինեան
Պիլիլէ	Մուրատ Մուրապեան
Վան	Յարուլթին Թէր Մէլէզեան
Էրլընդ	Յակոբ Համամճեան
Էրլէնլէն	Գաբրիէլ Ղազարսեան
Այնթաղ	Վահան Քիւրքճեան
Պանթըրմ	Սիմօն Հաճիկիեան
Պալլէրէ	Գեորգ Թագուրով
Պէրլըմ	Յարուլթին Թէլէկրաֆ

Իլլիթ	Միսաք Մօրուքեան
Ռուլ	Խաչիկ Հայրապետեան
Նուլէլէ	Մանուկ Սարգիսեան
Էօրէլէ	Պետրոս Յովակիմեան
Այալ	Յովհաննէս Շիշմանեան
Քիւսթիւնէ	Նշան Սարաֆեան
Սահա	Օհան Գօեուճեան
Թագուլ	Վարդան Խաչեան
Շ. Գարա-հիւսթ	Կարապետ Այնթալման
Իանէ	Խաչիկ Մուրաֆեան
Իյնէպուլ	Յակոբճան Թիւրապեան
Օրօսա	Յովհաննէս Թուրքոճեան
Մարիլի	Սարգիս Հալաճեան
Իսկէնթիլիյէ	Գաբրիէլ Ջարդարեան
Մըլը	Կարապետ Տէր Աղ սմեան
Իսկէնթիւն	Միլտիլ Սէլեան
Հալիլ	Տօգթէօր Կ. Շիքմակոբեան
Պարլէն	Միլտիլ Պօեանճեան
Թէլիլ	Յովակիմ Յէնէքճեան
Տօղրոն	Համբարճում Պալեան
Գըլըլ	Պօղոս Երամեան
Սէլիլիլ	Կարապետ Պապիկեան
Վարա	Գեորգ Ճիլմէճեան
Թօգալ	Յովակիմ Սէֆէրեան
Սահա	Յովհաննէս Իմէրեան
Պօքա	Խաչատուր Տիւրատուրեան
Ա. Գարա-հիւսթ	Արթին Սարգիսեան
Մարիլի	Գրիգոր Գալէնտեան
Քիւլան	Կարապետ Սարաֆեան
Սէլիլ-հիւսթ	Գրիգոր Թէգիկեան
Նիլիլ	Նաղարէթ Մօստիլեան
Կիլիլ	Աղարիկ Կարապետեան
Պիլիլ	Մարտիրոս Մօթաճեան
Գըլ-լէլիլ	Կարապետ Սուլաճեան
Քիւրապուլ	Արսէն Մատաթեան
Պալլէր	Տէր Աբրահամ Հայր
Մէրլէֆ	Յակոբ Գըրըմէեան
Նուլէլ	Միլտիլ Մանուլէեան
Կիլիլ	Գասպար Իսկէնտէրեան
Թիլիլ	Սարգիս Գըլըճճեան
Մալիլ	Յակոբ Էթմէքճեան